

Advies

B&W	13-11-2018
Raadscommissie	3/4-12-2018
Gemeenteraad	19-12-2018

Portefeuillehouder S. van Knippenberg

Concept-Erfgoedverordening Texel 2018

De Erfgoedwet geeft aanleiding de Monumentenverordening Texel te herzien. Deze nieuwe Erfgoedverordening geeft bovendien gevolg aan de afspraak in de Erfgoednota om de instandhoudingsplicht voor gemeentelijke monumenten vast te leggen.

Doelenboom

Programma	6	Samen beleven en bewegen
Maatschappelijk doel	6.1	Sport, kunst en cultuur op Texel stimuleren
Beleidsdoel	6.1.2	Monumenten in stand houden en archeologie conserveren
Operationeel doel	6.1.2.1	Erfgoed behouden

Raadsvoorstel

Voorgesteld wordt te besluiten:

1. De Erfgoedverordening Texel 2018 vast te stellen.

Toelichting

De raad heeft in de *Erfgoednota Texel is de Reede* (2017) besloten om een instandhoudingsplicht voor gemeentelijke monumenten in een verordening op te nemen. Daardoor wordt niet alleen opzettelijke vernieling van monumenten strafbaar, maar ook het onthouden van sober en doelmatig onderhoud. De Erfgoedwet (2016) geeft meer aanleiding om de Monumentenverordening Texel te herzien en aan te passen. Het college legt de raad een concept-erfgoedverordening voor, waarin behalve de instandhoudingsplicht ook een aantal andere wijzigingsvoorstellen is opgenomen: voorbescherming, indieningsvereisten, nadere regels, schadevergoeding, aanwijzing beschermd dorpsgezicht en beschermde cultuuroederen.

Consequenties

Financieel	☐ Ja ☒ Nee
Personeel/Organisatie	☐ Ja ☒ Nee
Juridisch	☒ Ja ☐ Nee
Beleid	☐ Ja ☒ Nee
Inkoop/Aanbesteding	☐ Ja ☒ Nee
Deregulering	☐ Ja ☒ Nee

Regie	☐ Ja ☒ Nee
Structuurvisie	☒ Ja ☐ Nee
Belanghebbenden	☐ Ja ☒ Nee
OR / GO	☐ Ja ☒ Nee
Communicatie	☒ Ja ☐ Nee
Zaaknummer	1649810

Bijlagen

1. Erfgoedverordening
2. Advies Commissie Ruimtelijke Kwaliteit van 5 september 2018
3. Conversietabel Erfgoedverordening

Concept-Erfgoedverordening Texel 2018

Samenvatting

De raad heeft in de Erfgoednota *Texel is de Reede* (2017) besloten om een instandhoudingsplicht voor gemeentelijke monumenten in een verordening op te nemen. Daardoor wordt niet alleen opzettelijke vernieling van monumenten strafbaar, maar ook het onthouden van sober en doelmatig onderhoud voor het behoud van de monumentale waarden.

De Erfgoedwet (2016) geeft meer aanleiding om de Monumentenverordening Texel te herzien en aan te passen. Het college legt de raad een concept-erfgoedverordening voor, waarin behalve de instandhoudingsplicht ook een aantal andere wijzigingsvoorstellen zijn opgenomen. Het college stelt voor om in navolging van de Erfgoedwet ook voorbescherming op te nemen. Vanaf het moment van kennisgeving van het voornemen om een pand of terrein aan te wijzen als gemeentelijk monument, geldt dan de voorbescherming alsof het al aangewezen is. Dit voorkomt dat de monumentale waarden vogelvrij zijn in de periode tussen kennisgeving en aanwijzing. Ook wordt voorgesteld om in navolging van de Erfgoedwet een regeling op te nemen om beschermde dorpsgezichten aan te kunnen wijzen en beschermde cultuurgoederen. Cultuurgoederen zijn roerende zaken van cultuurhistorisch belang, zoals kunstwerken en -verzamelingen. Voor de termijnen van advisering is aangesloten bij de Monumentenverordening Texel.

Concept-Erfgoedverordening Texel 2018

Argumenten tot advies

De in 2016 vastgestelde Erfgoedwet geeft aanleiding om de Monumentenverordening Texel te herzien en aan te passen. Op een aantal onderwerpen is aansluiting gezocht bij de Erfgoedwet en is op hoofdlijnen de modelverordening van de VNG gevolgd. Op onderdelen is daarvan afgeweken. Voor de termijnen van advies en besluitvorming is aangesloten bij de Monumentenverordening Texel.

De volgende wijzigingen en aanpassingen worden voorgesteld (in volgorde van de verordening). Ook worden daarbij alternatieven gegeven. Deze alternatieven zijn niet de keus van het college.

1. Redengevende beschrijving (artikel 3 tweede lid)

Dit artikellid noemt de indieningsvereisten bij een aanvraag tot aanwijzing gemeentelijk monument. Er moeten argumenten (redenen) zijn om een bouwwerk, terrein of cultuurgood aan te wijzen tot beschermd gemeentelijk erfgoed. Ter onderbouwing van een aanvraag tot monumentaanwijzing laat de initiatiefnemer door een onafhankelijk deskundige een redengevende beschrijving opstellen. Aan de redengevende beschrijving gaat een waardenstelling vooraf van de architectuurhistorische, bouwhistorische en (cultuur)historische waarden van het monument. Daaruit wordt ook duidelijk welke onderdelen uitgesloten kunnen worden van bescherming. Met een goede redengevende beschrijving wordt alleen beschermd wat bescherming behoeft.

• Alternatieven

- 1.1 Er zijn twee componenten waarop alternatieven mogelijk zouden zijn: In plaats van de initiatiefnemer zou de gemeente de redengevende beschrijving kunnen laten opstellen. De gemeente is al vaak de initiatiefnemer. Voordeel is dat de vorm van de redengevende beschrijvingen eenduidig is, nadeel dat de gemeente altijd de kosten draagt, ook als het voordeel (subsidie) bij de aanvrager ligt.
- 1.2 De Erfgoedwet stelt dat de gemeentelijke erfgoedverordening ziet op het beheer en behoud van cultureel erfgoed dat van bijzonder belang is vanwege de cultuurhistorische of wetenschappelijke betekenis. Het weglaten van het gehele tweede lid, dus het niet-verplicht stellen van een redengevende beschrijving, geeft vormvrijheid aan de onderbouwing van de aanvraag tot aanwijzing. Daarmee is niet alleen de vorm, maar ook de kwaliteit en de reikwijdte van de inhoud vrijgesteld en niet afdwingbaar. Dat maakt het voor het college niet eenvoudiger om een weloverwogen aanwijzingsbesluit te nemen dat gelijkwaardig is aan andere aanwijzingsbesluiten.

2. Voorbescherming (artikel 5)

In navolging van de Erfgoedwet is voorbescherming opgenomen. Dit betekent dat vanaf het moment van kennisgeving van het voornemen om een pand of terrein aan te wijzen als gemeentelijk monument, de voorbescherming geldt alsof het al aangewezen is als monument. Dit voorkomt dat de monumentale waarden vogelvrij zijn in de periode tussen de kennisgeving en de aanwijzing. Mocht er reden zijn de aanwijzing niet te bekrachtigen, verdwijnt daarmee ook de voorbescherming.

• Alternatief

- 2.1 Het niet opnemen van een voorbeschermingsregeling is ook een alternatief, maar dat betekent dat de monumentale waarden vogelvrij zijn in de periode tussen kennisgeving en aanwijzing.

3. Instandhoudingsplicht (artikel 10)

Het rijk heeft geconstateerd dat er in de oude Monumentenwet 1988 geen wettelijke grondslag bestond om het onderhoud van monumenten te kunnen afdwingen. Het (moedwillig) vernielen van monumentale waarden is altijd verboden geweest, het onthouden van sober onderhoud is met de invoering van de Erfgoedwet ook verboden bij rijksmonumenten. Dit wordt de instandhoudingsplicht genoemd.

Als gemeente zijn wij verantwoordelijk voor het toezicht op de (rijks)monumenten. De instandhoudingsplicht geeft ons nu een juridische grondslag voor toezicht en handhaving bij rijksmonumenten. Deze grondslag ontbreekt voor gemeentelijke monumenten. Daardoor is er een ongelijke situatie ontstaan tussen de twee soorten monumenten. De raad heeft deze ongelijkheid bij het vaststellen van de Erfgoednota (2017) erkend en besloten deze ongelijkheid in een verordening op te heffen (Actie 10). Met de instelling van een instandhoudingsplicht voor gemeentelijke monumenten in deze erfgoedverordening wordt voldaan aan deze opdracht van de raad en de ongelijkheid opgeheven.

- **Alternatief**

- 3.1 De raad heeft in Erfgoednota (2017) vastgesteld dat de instandhoudingsplicht voor gemeentelijke monumenten in een verordening moet worden opgenomen. Het enige alternatief is het niet opnemen van de instandhoudingsplicht in de Erfgoedverordening, maar dat is, gezien de opdracht van de raad, geen alternatief.

4. 'ontsierd' (artikel 11 eerste lid)

Het ontsieren van monumenten is bij wet verboden. In de toelichting wordt uitleg gegeven wat hieronder ten aanzien van schapenboeten verstaan wordt: de toevoeging van bestrating, terrasschermen en erfinrichting, alsmede lichtopeningen in het dak daarvan. Door deze toevoegingen bij schapenboeten expliciet als ontsierend te bestempelen, kan onwenselijk gebruik, zoals recreatief gebruik, in nieuwe gevallen eenvoudiger worden voorkomen.

- **Alternatief**

- 4.1 De uitleg over wat specifiek voor schapenboeten wordt verstaan onder ontsierd, kan worden weggelaten.

5. Nadere regels (artikel 11 derde lid)

In de Erfgoedverordening wordt ruimte geboden aan het college om nadere regels vast te stellen met betrekking tot de uitvoering van werkzaamheden aan een gemeentelijk monument. In de Erfgoednota *Texel is de Reede* is opgenomen dat er een onderhouds- en restauratierichtlijn moet worden opgesteld voor doelmatig en sober onderhoud en voor restauratie ten behoeve van het behoud van de monumentale waarden. De in de verordening opgenomen *Nadere regels* geven het college de bevoegdheid deze onderhouds- en restauratierichtlijn vast te stellen en hiermee juridisch te borgen.

Het college kan ook nadere regels stellen voor gevallen waarin een omgevingsvergunning niet verplicht wordt gesteld, bijvoorbeeld ten behoeve van verduurzaming van monumenten. Ook kunnen nadere regels gesteld worden voor de mate van diepgang, breedte en uitwerking van bouwhistorisch onderzoek.

- **Alternatief**

- 5.1 De mogelijkheid van nadere regels zou achterwege gelaten kunnen worden. Dat betekent dat het college de verdere uitwerking van het monumentenuitvoeringsbeleid in de omgevingsvergunning aan de raad moet voorleggen.

6. Beschermd dorpsgezichten (artikelen 15-17).

Het rijk heeft in 1968 de kernen van Oosterend en Den Hoorn aangewezen als beschermd stads- en dorpsgezicht. Deze bescherming heeft in belangrijke mate bijgedragen aan de samenhang van het straatbeeld, het authentieke voorkomen en de toeristische aantrekkelijkheid van deze dorpskernen. Het rijk wijst geen beschermd dorpsgezichten meer aan, maar geeft gemeentes wel de mogelijkheid om dit te doen. De raad wordt in de concept-erfgoedverordening een regeling geboden om gave ensembles van straatgevels aan te wijzen als beschermd dorpsgezicht en hiervoor regels vast te stellen in een bestemmingsplan. Sloop en vergunningsvrij bouwen kunnen daarmee aan banden worden gelegd om de gaafheid en eenheid van het straatbeeld te behouden. Een goede beschrijving van de ensemblewaarden zijn daarbij van doorslaggevend belang om de beperkingen te minimaliseren.

- **Alternatief**

- 6.1 Voor het behoud van een evenwichtig straatbeeld is een strenge regeling in de Welstandnota een alternatief. Het welstandsbeleid heeft echter geen vat op vergunningsvrij bouwen en sloop. Dit zijn beide aspecten die in grote mate medebepalend zijn voor de aantasting van een samenhangende ensemblewaarde en een gaaf straatbeeld. Het welstandsbeleid kan dus maar tot op zekere hoogte bescherming bieden aan het behoud van een samenhangende ensemblewaarde.

7. Beschermd cultuurgoederen (artikelen 18 en 19).

De Erfgoedwet geeft de minister de mogelijkheid om roerende goederen van nationaal cultuurhistorisch belang aan te wijzen als beschermd cultuurgoederen of -verzamelingen. De Erfgoedwet biedt deze mogelijkheid ook aan gemeentes. De regeling geeft het college de mogelijkheid om roerende goederen van Texels cultuurhistorisch belang aan te wijzen als Texels beschermd cultuurgoed. Voorwaarde is wel dat het in eigendom is van de gemeente of in beheer, maar dan wel met uitdrukkelijke instemming van de eigenaar. De concrete bescherming is van beperkte waarde want buiten de gemeentegrens heeft het college geen enkel rechtsmiddel. De aanwijzing heeft dan ook vooral een symbolische waarde: deze cultuurgoederen zijn van grote waarde voor de Texelse cultuurgeschiedenis en behoren op Texel te blijven. Het geeft aandacht aan de cultuurgoederen en toont het belang dat er aan gehecht wordt.

- **Alternatief**

- 7.1 Omdat alleen cultuurgoederen in bezit van de gemeente een beschermd status kunnen krijgen, is het risico op vervreemding gering. Vanuit het oogpunt van erfgoedbeleid heeft de regeling een hoge symboolwaarde. De gemeente geeft immers aan welke cultuurgoederen ze van groot Texels belang vindt. Vanuit het oogpunt van pure bescherming heeft de regeling weinig waarde en kan achterwege gelaten worden. De cultuurgoederen zijn gemeentelijk eigendom, dus per geval kan de gemeente zich laten adviseren, zoals destijds met de gemeentelijke kunstcollectie.

8. Schadevergoeding (artikel 20)

In de nu geldende Monumentenverordening is een schadevergoedingsregeling opgenomen. Schadevergoeding ten aanzien van monumenten en archeologie is wettelijk geregeld, ook ten tijde van de vaststelling van deze Monumentenverordening. De schadevergoedingsregeling in de Erfgoedverordening is juridisch overbodig. Ze laat aan de burger evenwel zien dat een dergelijke (wettelijke) schadevergoedingsregeling bestaat.

- **Alternatief**

- 8.1 De schadevergoedingsregeling kan in zijn geheel achterwege gelaten worden omdat schadevergoeding wettelijk geregeld is.

Consequenties van het advies

- **Juridische consequenties**

De instandhoudingsplicht voor gemeentelijke monumenten (artikel 10) geeft de gemeente juridische grondslag om de eigenaar van een gemeentelijk monument de verplichting op te leggen om met minimaal functioneel en basaal onderhoud de monumentale waarden te behouden en te waarborgen. Voorheen was alleen (aantoonbaar) moedwillige vernieling strafbaar.

Het toezicht op onderhoud en verwaarlozing van monumenten kan in enige mate leiden tot een toename van werkdruk bij de afdelingen Toezicht, Handhaving en Juridische zaken.

Structuurvisie

De Erfgoedverordening sluit aan bij de Structuurvisie ten aanzien van de Vitale samenleving met betrekking tot Een actief kunst- en cultuurbeleid waarbij het van groot belang is dat het Texelse erfgoed behouden blijft (p.145).

Relevante wet- en regelgeving of jurisprudentie

Wettelijke grondslag:

- Erfgoedwet
- Monumentenwet 1988
- Wet algemene bepalingen omgevingsrecht;

Aanvullende wetgeving:

- Algemene wet bestuursrecht
- Besluit omgevingsrecht
- Besluit ruimtelijke ordening
- Kadasterwet
- Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken;
- Wetboek van strafrecht
- Woningwet

Relevante jurisprudentie:

- ABRvS: 201401001/1/A2 (24 december 2014).